

מתן תורה - היציאה לדרך

והנה הוא שאל אותנו אדעתא דגברא רבה מי קנדרת? ובתוסי' שם על המקום (סג, א) הקשו, והרי אין פותחין בנולד? ותירצו שזה לא נולד, **שדרך הוא בהולך ללמוד - שנעשה אדם גדול!** ומפה לימדו אותנו רבותינו בישיבות, שאם רואים אחד שהוא לא נהיה אדם גדול, זה בגלל שחסר בהולך ללמוד...! כי הרי התוסי' כתבו שכך היא הדרך, איך הולכים?... אם בחוקותי תלכו!!! - שתהיו עמלים בתורה!

הרה"י ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל אמר, "תלכו" - זה שטייגען! ושטייגען זה עם עמל התורה. בלי זה - אין שטייגען!!! שכן דרך הוא במי **שהולך**... הולך זה עם בחוקותי, **תלכו** - שתהיו עמלים בתורה. עם עמל התורה מגיעים רחוק! עם עמל התורה אפשר לעשות מהפך כזה שכלבא שבוע לא האמין שהוא יודע אפי' משנה אחת - - - עד להיות גדול הדור שמשנה רבינו מתקנא בו! עד כדי כך! בעבור

אבותינו שבטחו בך, יהודי שבא לקב"ה ומתחנן ומבקש - - - מרן רה"י זיע"א, כשהיה מונה לי את הסיבות למה היום לא מצליחים כמו פעם, אז הוא אמר לי, הרי אין אף מצוה שמבקשים שיהיה בה מתיקות, רק על תורה. והערב נא. לא ייתכן שיהודי יבקש ויבקש, ויום אחרי יום יגידו לו לא. אלא מה, באים מאוחר, והקרוב הראשון שעושים זה שממהרים בתחילת התפילה ובכללם ברכות התורה, ובגלל שצריך להגיע לחזן אז אומרים אותם מהר... וככה זה נראה. והקב"ה אומר למה אתה רוצה שאני יאמין לתפילות שלך יותר ממה שאתה מאמין בהם... אתה לא מאמין בזה, אז מה אתה רוצה ממני!...

אם היינו באים בזמן, ובאמת מבקשים ובאמת מתחננים, בודאי שהיתה מתיקות של תורה. מה השאלה בכלל... כשיהודי חי עם בורא עולם, בעבור אבותינו שבטחו בך - ותלמדם חוקי חיים! מבקשים, מתחננים, אתה חונן, וכך זוכים!

ידוע שהיערות דבש לרבי יהונתן אייבשיץ, (חלק א' דרוש ד') כותב ע"ע, או לי על שברי, בעת שאיני מתפלל בכונה כראוי, כל היום אין שמועתי בתורה מכוונת וקרעים אלביש, ולהיפך אם אזעק ואשוע לה' מקירות לבבי בתפילה לחונני דעה כי דלותי עד מאד בעו"ה, אף הוא ירחם עלי להאיר עיני בתורתו, וכו'. הנצי"ב היה אומר שביום שהוא לא בוכה ב'אהבה רבה' הוא לא היה יכול להגייד שיעור טוב!!! באים ליום הדין... בטחו בך! אתה יכול להשתנות, והיום זה הזמן! והיום יש סיוע להתקדש! אבל בא! בא תנצל את הימים האלו!

ללמוד ברציפות

השלי"ה הקדוש מביא מהתולעת יעקב שבעצרת נדונים על פירות האילן, והוא מסביר שזה נקרא על ביטול תורה. כי האדם עץ השדה, והפירות זה הדיבורים שלו, הדין תורה על ביטול תורה, למשל, אם רוצים לתת משהו לטוטה לא נותנים לו דבר יקר ערך, כי טוטה הוא מאבד מה שנותנים לו. אם אתה מתבטל, אז בשביל מה לתת לך, לתת מליון דולר כדי שתשרוף אותם באש?!... אבל יש עוד, מה שאנו מביאים מהגמ' בסנהדרין (צט, ב) כי דבר ה' בזה, זה מי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק. אתה מבזה את התורה, אז איך יתנו לך את התורה אם אתה מבזה אותה... **זה הזמן ללמוד בלי להתבטל! ובלי לבזות את התורה, להשתדל כמה שיותר להיות שקוע בלימוד, ואז מקבלים באמת.**

מי נקרא תלמיד

ופה אנו רוצים לצאת לאיזה דרך מסוימת: אנחנו יודעים את הגמ' ביבמות (סב, ב), למה מתו תלמידי רבי עקיבא, בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה.

בקהלת רבה (פ"א) כתוב שרבי עקיבא הוכיח את חמשה תלמידיו האחרונים ואמר להם, הראשונים שנפטרו משום שהיתה עיניהם צרה בתלמודם של האחרים. אתם - אל תנהגו כך.

למה באמת תלמידי רבי עקיבא התחייבו מיתה?... אנו רוצים להביא בזה ארבעה פשטים. ונראה אותם לאט לאט.

מעלת ימי הספירה

בשנה הזו שנה מעוברת, מתחילים את הזמן עם פרשת אמור. עם ספירת העומר, עם שבועות. עם הימים שבהם אנו שרויים כעת. דבר בעתו מה טוב.

ונעמוד קצת על משמעות הימים שלפנינו ואת חובת עבודתנו בה. תמיד אנו חוזרים על מה שהרב שך היה רגיל להביא בשם ר' איסר זלמן בשם דרשות הר"ן שחג השבועות הוא יום דין של תורה. וההכנה ליום הדין הזה הוא ימי ספירת העומר, שמבואר ברמב"ן שהם כימי חול המועד ארוך המקשר את הימים מפסח עד שבועות. בספר "צבי לצדיק" על הגה"צ רבי הירש מיכל שפירא מובא שהוא היה רגיל להביא בימי הספירה את דברי הרש"ש - רבי שלום שרעבי בנהר שלום, כשם שנראים ימי הספירה, ככה נראית כל השנה הרוחנית.

בספר האיש על החומה מסופר, שפעם הכתב סופר אמר לרבי יוסף חיים זוננפלד כשהוא היה בחור! ללכת להבראה, כיון שהוא מאומץ יותר מידי. והוא לא הלך. הכתב סופר הקפיד, ושאל אותו למה לא הלך?... אמר לו הגרי"ח, אין לי אף הוי"א לא ללכת, אבל היום זה ימי ספירת העומר, וזה סכנה לכל השנה ללכת בכאלו ימים. מיד כשיעבור חג השבועות אני רץ... וקילסו הכת"ס.

המשגיח רבי דב יפה מצטט את ספר "חמדת הימים" (ומביא שהיסוד ושרש העבודה כותב עליו שהוא היה קדוש עליון). "כי הימים האלו אשר בין פסח לעצרת, נזכרים ונעשים להתקדש בקדושה עליונה, אשר בקרב הימים האלו הקדושה רבה והולכת, ובהם ימצא כל האדם סיוע לתקן את נפשו, ולקדשה ולטהרה, והמה **"ימים נוראים"** ועומדים ברומו של עולם!"

כשאומרים לנו ימים נוראים, אנחנו רגילים לר"ה ויום כיפור, כעת אלו ימים נוראים חדשים, ימי הספירה זה ימים נוראים. וכמו שלפני יום הדין הרגיל יש אלול, ואלול זה באמת נורא ואיום, הימים האלו, הם האלו שלפני יום הדין של תורה, של שבועות. והם ימים נוראים!

צריך לדעת: אנחנו כולנו רוצים להתרומם, לעלות דרגה, ולהשתנות. אך צריך על זה סייעתא דשמיא. הימים האלו נזכרים ונעשים, זה הימים האלו, והוא מוסיף: ובהם ימצא כל האדם - סיוע! עוזרים לך! הבא ליטהר מסייעין בידו, **יש היום עזרה מיוחדת להשתנות לגמרי.**

רחמים להצליח בתורה

אנו אומרים כל יום בתפילה, בעבור אבותינו שבטחו בך, ותלמדם חוקי חיים. היה אומר מרן הרב שך, מה שזכינו לתורה - היה בשביל ש"בטחו בך". ומהו הקשר הפשוט בין תורה לבטחון?

פעם, שאלתי שאלה דומה את רבי אורי זוהר, והוא אמר לי, יש דברים שבאים מגאווה, למשל, בן אדם שלא מאמין שהוא יכול לקפוץ הרבה בבת אחת, זה בגלל שהוא חושב שהוא עושה את הכל לבד... הוא בעל גאווה! כי מי שיודע שהכל נתון בידיים של הקב"ה - הוא יודע שאין לו שום מניעה! אני רק צריך למצא חן בעיניו. וכשמוצאים חן בעיניו, הוא באמת מעלה ומשנה!

הג"ר שמואל בירנבוים זצ"ל ר"י מיר בארצות הברית - הביא את הגמרא בכתובות (סב, ב-סג, א) על רבי עקיבא שחזר עם כ"ד אלף תלמידים, ובא לפניו כלבא שבוע להתיר את הנדר שהדיר את בתו, (והוא לא הכיר בר"ע שהוא החתן שלו) שאל אותו רבי עקיבא אם היית יודע שהחתן הזה יהיה גברא רבה - היית נודר?! אמר לו, אפילו פרק א' אפי' משנה אחת (!!!) לא הייתי נודר... משנה אחת!!! הוא אחז שהוא כ"כ מופקע, ואפילו משנה אחת הוא לא יידע ללמוד... רק אנשים מופקעים לגמרי לא יודעים ללמוד משנה אחת.

הוא אחז שהוא כזה...! והוא נהיה לבסוף רבי עקיבא שמשנה רבינו קינא בו, כמש"כ במנחות (כט, ב) יש לך עקיבא בן יוסף כזה, ואתה נותן תורה על ידי...! תראה איזה מהפך!!! ואין כל הזכויות שמורות לרבי עקיבא...

אז ב' הפשטים הכי ידועים, פשט אחד ידוע ומפורסם, של רבי חיים שמואלביץ ואחריו מרה"י זיע"א, בין אדם לחבירו זה אש ששורפת. זה פשוטו של מקרא.

ואנו אוהבים להוסיף בזה דברים... בספר חוט המשולש מסופר, שהיה תלמיד של החת"ס, שחלה ונטה למות, והחתם סופר אמר, מתי שירגישו שזה הרגעים האחרונים - תקראו לי. קראו לחתם סופר, לא ידוע מה שהוא עשה שם, ואז הוא אומר לתלמיד שהתעורר, מה אתה ראיית?... אמר לו, ראייתי שאני בא לב"ד של מעלה, ודנים אותי שהגיע זמני, אבל פתאום יצא מלאך מליץ יושר, אמר: הוא הרי תלמיד של החת"ס סופר, ולחת"ס תהיה עגמת נפש אם הוא ימות ולא מגיעה כזו עגמת נפש לחתם סופר! והחתם סופר אמר - נכון, באמת יהיה לי צער גדול מזה! ואז התלמיד חזר לחיים... (כ"כ בחוט המשולש, וזה א' מהספרים המקובלים שהם מוסמכים, אפי' בבריסק!...)

נשאלת השאלה: לרבי עקיבא מתו עשרים וארבע אלף תלמידים! הצער שלו הוא הרי נורא ואיום! למה לא התחשבו בזה?...

אלא הפשט הפשוט: אני עובר ורואה מידי פעם מודעות של אבל שכותבים על הנפטר שהוא היה תלמיד של המשגיח ר' יחזקאל, או תלמיד של רבי חיים שמואלביץ ועוד כל מיני גדולי עולם זצ"ל. ואני מכיר אותם, אותו אחד בשיחות של ר' יחזקאל בכלל לא בא להשתתף או שהוא נרדם שם... אז בגלל שהוא למד בפוניבז' זה הופך אותו להיות "תלמיד של המשגיח"?... וכי כל מי שלומד פה יגידו עליו שהוא תלמיד של כל ראשי הישיבה?!

רבי עקיבא - - - ידוע שהשאלות מביא יש גמרא בשבת (קכז, ב) ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים, ערב יום הכפורים אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני, אמר לו אין לי מעות, אמר לו תן לי פירות, אמר לו אין לי, תן לי קרקע אין לי, תן לי בהמה אין לי, תן לי כרים וכסתות אין לי, הפשיל כליו לאחריו והלך לביתו בפחי נפש, לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו ועמו משוי שלשה חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו, אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת אין לי מעות במה חשדתני, ואת הכל הוא לימד אותו לכף זכות, שמא הקדיש כל נכסיו לשמים וכו'. כתוב בשאלות, שבעל הבית היה רבי אלעזר, והפועל היה רבי עקיבא בשנים שהוא היה עם הארץ עוד לפני שהוא למד תורה. רבי עקיבא, הסמל שלו היה "זה כלל גדול בתורה - ואהבת לרעך כמוך"! אהה - לא יכול להיות תלמיד שלו. דהיינו, התלמידים שלא נהנו כבוד זה בזה, ועיניהן צרה בתורתן, לא יכולים להיות תלמידים של רבי עקיבא.

מספרים שפעם, היה אחד שעושה דברים משונים ולא מקובלים, ושאלו אותו למה הוא עושה זאת, ואמר אני כל דבר מתייעץ עם החזון איש. וזה היה תמוה, לא יכול להיות שהחזון איש לעשות כאלו דברים... באו ושאלו את החזון איש, אמר החזון איש - אמת - כל דבר הוא בא לשאול אותי, אבל מה שאני אומר לו - הוא עושה הפוך...

תלמידים שלומדים אצל רבי עקיבא ועושים הפוך, זה לא נקרא תלמיד. למה שיקראו לך תלמיד? כי ישבת באותו בית מדרש?!... זה לא תלמיד. תלמיד נקרא אחד שלומד אצל הרביה, ושומע לרביה, ונמצא אצל הרביה, זה נקרא תלמיד. הם לא זכו להיות תלמידים, ואין את הטענה הזו. **והתם צריך לדעת, שאפשר כל כך הרבה לקבל מהרב'ס, אפשר כ"כ הרבה לקבל מהם... כאשר נמצאים בישיבה, צריך לנצל, לנצל, לנצל! להיות תלמיד! אחרי זה, זה גם עוזר...! אם יהיה צער לתלמיד וזה יעשה צער לרביה - זה משפיע, כמו ששמענו.** עכ"פ זהו הפשט הפשוט, של בין אדם לחבירו.

פשט שני: (גם מקובל, וכותב זאת הג"ר אהרן קוטלר, וכך גם אחז מרן הרב התורה זיע"א), תלמיד רבי עקיבא היו צריכים להיות המנהיגים של הדור הבא. אם המנהיג מקולקל זה אומר שמגדלים דור שלם שבנוי על צרות עין! זה נורא ואיום... הם הרי היו בביהמ"ד של רבי עקיבא, והם היו התלמידים שהיו צריכים להעביר את התורה לדור הבא, א"כ אין ברירה... הנהיבות שלום מסלונים היה אומר כתוב בגמ' בסנהדרין (כו, א) על שבנא וחזקיהו, שבנא - היה ראש ישיבה יותר גדול, כי לחזקיהו היו מאה ועשר אלף תלמידים, ולשבנא היו עשרים אלף נוספים, מאה ושלושים אלף תלמידים!!!

ושבנא נהרג במיתה משונה, וחז"ל מספרים את הכל באורך. ולמה? אומרת הגמרא בעמוד ב' - בעל הנאה היה, ורש"י מביא ב' פשטים, א. לעבירה. ב. כפשוטו. בעל הנאה, בעל תאוה. נו... אז מה יש?... הוא עבר על יקדושים תהיו?!... זה הבעיה?!... אמר על זה הרבי מסלונים, **ראש ישיבה שמחנך ליהנות מן העולם הזה - אסור להשאיר אותו אפילו לרגע, כי הוא מקלקל מאה ושלושים אלף תלמידים!** אלו הם שני הפשטים הידועים והמפורסמים.

מקפידים על כבוד התורה

הדבר השלישי - (זה גם קצת מפורסם...) זה המהר"ל מפראג. המהר"ל אומר, שזה היה פשוט בזיון לכבוד התורה, וזה גם לנו מותר לדבר... מה היה לו יצויר שהיו מודיעים לנו כעת שמגיע התורם הגדול של עולם הישיבות היה עובר רחש בין כולם, כולם היו רוצים לזכות לראות אותו, ולתת לו יד, (או לקבל מתת יד...) אבל, כולם היו רוצים לרוץ אליו...

אך אם היה נכנס לפה הגאון רבי חיים ברמן, שהוא ה-מתמיד של פוניבז', אולי אלו שהיו נמצאים לידו - היו קמים בפניו... עושים לו טובה... וכי יש פה קשר בכלל?!... הרי על רבי חיים ברמן - העולם עומד, ועליו העולם לא עומד!!! הוא אמנם חשוב... יש לו כבוד מלכים... אבל זה לא תלמיד חכם. זה לא רבי חיים ברמן... הוא בן תורה, והוא עושה את הכל בעין יפה, ואגב, גם ארחות תורה בחלק גדול בנויה עליו, הוא מן המסייעים הכי גדולים של ארחות תורה, אבל - - - זה לא רבי חיים ברמן. ועל הגר"ח ברמן העולם עומד!

לא נהגו כבוד זה בזה, זה בזיון לכבוד התורה. ובימים האלו שהולכים לקבל תורה, מקפידים יותר על בזיון בכבודה.

הביא לי פעם הגאון רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל, את הגמרא במנחות (סח, ב) להראות שבימים האלו מקפידים בשמים יותר על כבוד התורה.

הגמ' אומרת - יתיב רבי טרפון קא קשיא ליה. ישב רבי טרפון והיתה לו קושיא, אמר לפניו יהודה בר נחמיה, ענה לו תשובה, שתק רבי טרפון...! הוא צדק, וניצח את רבי טרפון... צהבו פניו של רבי יהודה בר נחמיה, הוא היה מאושר!... אמר לו רבי עקיבא יהודה! צהבו פניך שהשבת את הזקן?! תמהני אם תאריך ימים. א"ר יהודה בר אילעאי, אותו הפרק פרס הפסח היה - דהיינו שתי שבתות קודם הפסח. כשעלית לעצרת, שאלתי אחריו, יהודה בן נחמיה היכן הוא? ואמרו לי נפטר והלך לו...!

ואת זה היה אומר הגאון רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל, זה זמנים שמקפידים!... **היום מקפידים על כבוד התורה, לדעת מהו הערך של תלמיד חכם, לדעת מהו הערך של בן תורה, לדעת כמה בן תורה שווה!... לדעת מהו הערך של בחור בישיבה, כמה הוא שווה... עליו עומד העולם! ואם נדע להעריך, אז הכל ישתנה. אבל כאשר לא יודעים להעריך, כשאחד לא מכבד את השני ולא יודעים להעריך, אז זה ח"ו סכנה גדולה.**

חייד קודמין, גם ברוחניות?!

יש נושא מאד נרחב, על הפן ההילכתי אני לא בא כעת לדבר, וכשזה נוגע הלכה למעשה כל אחד צריך לשאול - יש בזה כל מיני הוראות. **לכאורה** יש מחלוקת של מרנן החתם סופר והג"ר שמעון שקופ זצ"ל - אם מותר להציג את זה כך.

החת"ס סופר בפרשת קדושים על הפסוק (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך, מביא רש"י א"ר עקיבא, זה כלל גדול בתורה. אומר החת"ס סופר בספרו "תורת משה" על התורה, חידוש נורא! ר"ע עצמו הרי פוסק בתחילת פ' איזהו נשך (ב"מ סב, א) שנים שהיו מהלכים בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותים שניהם מתים, ואם שותה א' מהן מגיע לשוב, דבן פטורא ס"ל מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד במיתתו של חבירו, ור"ע פליג עליה וס"ל וחי אחיך עמך, חייד קודמים לחיי חבריך. ואמנם כ"ז בגשמיות - אבל ברוחניות זה כלל גדול בתורה, אכן על גבי תורה זה שונה, שם "ואהבת לרעך כמוך" ואין חייד קודמים.

מאידך רבי שמעון כותב בהקדמה לשערי יושר: וודאי שחייד קודמין גם ברוחניות, והוא גם מדייק את זה. חז"ל מפרשים מהו "ואהבת לרעך כמוך", מאן דסני עלך לחברך לא תעביד. למה לא כתוב הפוך, מה שאתה אוהב - תן לחברך?... סימן שחייד קודמין. רק מה ששנוי עליך לא תעשה לחברך. וזה כולל גם ברוחניות.

(ושוב... למעשה יש בזה הרבה הלכות וזה לא על רגל אחת). אכן, אותה הקדמה של השערי יושר [אשר בטעלו אמרו שאם רוצים לדעת איך אפשר להגיע להיות כמו ר' שמעון על כל הגדלות שלו - צריך ללמוד את ההקדמה] מאלפת בינה כי כל החייד קודמים הוא כדי שאח"כ אוכל לתת ולהתחלק עם האחרים ולהטיב לכלל.

והאדם צריך להשריש בקרבו כי כל החכמה שהגיעה אינה שלו, רק מתנת שמים שבעצם שייכת לכלל, והוא רק בתפקיד של 'גובר' וצריך לדעת לחלק כפי הראוי, וליתול לעצמו כפי חלקו הראוי.

והוסיף בזה הרבה דברים נפלאים עיי"ש בכל ההקדמה, ומסיים "וזכיתי למשוך אחרי לב שומעי לקחי בכל המקומות של מריביצי תורה הנ"ל, אשר כל זה הוא לא לפי מעשי ולא לפי כשרונותי, רק בסגולת עשר תעשר כמש"כ, שמעודי עד היום עתותי מעושרים לעצמי ולשומעי לקחי.

[וידועה התשובה של מרן רבי משה פיינשטיין בספרו אגרות משה, שכמו שיש מעשר כספים יש גם מעשר זמן - וזה **לפעמים** היה מביא מרן רה"י זיע"א כשנשאל שיש בחור מעולה שמבקשים שילמד עם בחור חלש שיכול הרבה לעזור לו ולקדמו ועוד היה אומר שיש גם תועלת כשבחור מתלמד להסביר לאחרים וזה מפתח גם את עצמו]. ויתר על כן אומר רבי שמעון שם, שהרי כל 'גזבר' שממונה על אוצרות המלוכה אם עושה תפקידו בעבודתו כראוי ורואים שהוא איש נאמן ומצליח, מעלים אותו להיות 'גזבר' על אוצר יותר גדול, וח"ו בהיפוך, כ"ה גם ברוחניות שמי שיועד להיטיב מאוצרו גם לאחרים יעלו אותו מעלה מעלה. והוא מה שאחז"ל: עשר בשביל שתתעשר.

ביטול תורה זה עינוי

וסיפר לנו מו"ר הגר"ה זאקס זצ"ל שפ"א בשיבת קמניץ, רצה הגאון רבי ברוך בער זצ"ל לעשות מינוי בישיבה שהיו חלק מהבחורים שהתנגדו לזה. והתבטא ע"ז איך אין להם הרגשה של הכרת הטוב, אני הרי מוסר נפשי עליהם, הרי אם לא הייתי מלמד בישיבה, אלא הייתי לומד לעצמי, הייתי יכול לדעת ללמוד בכל הש"ס כמו שאני יודע בנשים נזיקין.

הגר"ח ברלין יש לו פירוש על ההגדה של פסח 'אמרי חיים', והוא שואל, הרי הקב"ה אמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, איפה יש ארבע מאות שנה?!... אמנם זה מחושב מלידת יצחק, אבל זה לא היה עינוי! וכתוב עבדום **"ועינו אותם"**? אומר רבי חיים ברלין: מאותו הזמן שנולד יצחק, התחילו המסעות של האבות הקדושים, אברהם ירד מצרימה, אח"כ יצחק ירד מצרימה, וכל דבר כזה גרם להם קצת ביטול תורה, וזה היה עינוי גדול בשבילם... אין עינוי גדול מזה! ואח"כ כאשר עם ישראל התקלקלו ולמדו מהמצרים, אז זה כבר לא היה עינוי בשבילם שהם לא לומדים... כעת תקבלו עינוי ממש! תקבלו את השוט של המצרים. אבל כל זמן שהם היו בדרגה שלהם, הם היו בעינוי גדול של ביטול תורה!!

הגאון ר' אברהם יעקב ויינר ביקש מהחזו"א שיחזק אותו לאהבת תורה. והוא סיפר לו שני סיפורים: סיפור אחד הוא סיפר לו, שהט"ז תבע את חותנו הב"ח, שהב"ח הבטיח לתת לו בשר, והוא נתן לו ריאות. והב"ד פסק שגם ריאות נקרא בשר, שאלו אח"כ את הט"ז, מה זה כ"כ משנה לו?!

אמר הט"ז זה באמת לא משנה ולא מעניין אותי, רק שהייתי רגיל לאכול את מה שהוא נתן לי, ובאותו היום שהוא נתן לי משהו אחר - זה הפריע לי קצת בלימוד, אז היה קטרוג גדול על הט"ז בשמים, ובאתי לתבוע אותו, שביט דין יפסוק שזה נקרא בשר, וממילא לא יהיה עליו קטרוג, כי הוא קיים את מה שהוא הבטיח לי. כך סיפר לו החזו"א.

על כל פנים, יש כאלו אנשים שזה העינוי שלהם, נו... אז הם יוצאים ידי חובה בזה.

רבי ברוך בער הרגיש מסירות נפש! הוא לא עשה שטייגען כמו שהוא יכל... הוא מסר נפש למען התלמידים, ובלי זה הוא היה בקי בכל התורה כמו בנשים נזיקין (!) זה מסירות נפש, אז הוא תובע הכרת הטוב. מיירעדיג!

חייד קודמים - הלכה למעשה

כעת נראה קצת הלכה למעשה בחתם סופר:

היה מעשה בזמן השואה - רצו להרוג ת"ח גדול וחשוב, ועמד לידו יהודי בעל בית פשוט... והוא רצה למסור נפש בשביל שיהרגו אותו במקום את הת"ח!... האם מותר או אסור?... ומביא על זה שם "פולמוס הלכתני" מגדולי הדורות הקודמים. וכבר היעבי"ץ דן בזה, ולמעשה רבי משה פיינשטיין אומר - **שאסור לו!** משום שחייד קודמין. זה חידוש גדול... אך חייד קודמין - זו הלכה! מאידך גיסא, יש גמרא בקידושין (כט, ב) ת"ר הוא ללמוד ובנו ללמוד - הוא קודם לבנו. רבי יהודה אומר, אם בנו זריז וממולח ותלמודו מתקיים בידו - בנו קודמו. כך הרמב"ם פוסק. ומוכח שאין דין של חייד קודמין, אלא בנו קודמו. [שוב... יש ע"ז הרבה נידונים והרבה נפ"מ למעשה - ויש לדון כל מקרה לגופו - ולעשות שאלת חכם].

לראות את טובת הכלל

יש וורט של הגר"ר יוסף חיים זוננפלד, כתוב בחז"ל אשרי איש ירא את ה', במצוותיו חפץ מאד. במצוותיו ולא בשכר מצוותיו. רבי יוסף חיים זוננפלד הסביר את זה, מה יש למשל, אם בא אלי גביר ואמר לי תקים ישיבה לשם ולתפארת, וכל החלק הגשמי עלי ועל צוארי... אבל אני יודע שיש אנשים הרבה יותר מוצלחים ממני... ואם אני יהיה ראש ישיבה הישיבה לא תצליח במאד מאד, אבל אם אקח ראשי ישיבה גדולי תורה הישיבה מאד תצליח אבל תחסר לי ההרצת תורה שלי... מה עדיף?... אומר רבי יוסף חיים, במצוותיו ולא בשכר מצוותיו, איפה יתרבה יותר "כבוד התורה", היכן יהיה יותר ריבוי כבוד שמים?... זה

מה צריך לחפש! ובודאי אם יהיה ראש ישיבה כרבי שמואל רוזובסקי זצ"ל זה בודאי עדיף לתת לו! כל העולם כולו יהיה אחרת...

אחד מהסיפורים שסיפר מרן רה"י רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, שסיפר לו הגאון רבי שמעון מרקוביץ (רבה של רמת גן) שראש ישיבת מיר הג"ר אליעזר יהודה פינקל זצ"ל הגיע פעם לישיבת גרודנא, והוא כידוע היה להוט על דברי תורה, עד שהוא היה משלם כסף לכל מי שאומר לו חידוש או חבורה...

וכשהגיע ממיר לגרודנא, באו אליו הבחורים, אך הוא דחה את כולם ואמר אני לא מסוגל... אני לא מסוגל... ולא הבינו מה קרה, מעולם הוא לא אמר כזה דבר... לחצו עליו הרבה, ואמר אני אספר לכם: מה אני עושה בגרודנא?... הרה"י רבי שמעון שקופ קרא לי, באתי לרבי שמעון, והוא אמר לי - תראה, אני מכיר אותך שאתה לא תחניף לי, ותגיד לי את האמת. אני כבר מבוגר, ובחורים צריכים ראש ישיבה צעיר. אני כבר לא יכול לתת להם כפי מה שהם יכולים לקבל... אז הם צריכים משהו צעיר יותר.

אני רוצה למנות את החתן שלי הג"ר שרגא פייבל הינדס - שהוא עילוי גדול (יש חבורה שלו בדין יכיר - בסוף מערכת הקניינים) אבל הבחורים צריכים לקבל את מי שהכי טוב בשבילם... אז אמור לי, אם אתה מכיר עוד אחד ולא משנה מאיפה, שהוא יותר טוב מרבי שרגא פייבל שלי, תגיד לי, ואני מיד ממנה אותו להיות ראש ישיבה, ואני יודע שאם אני אשאר פה זה יפריע לו, אז אני והחתן שלי נעזוב את המקום בשביל שהוא יהיה בעה"ב גמור, ולבחורים יהיה ר"י הכי טוב. אך אם אתה יודע שיש אחד שהוא רק **כמו** החתן שלי ר' שרגא פייבל, אז אני חושב שמותר לי לבקש שרבי שרגא פייבל יהיה ראש הישיבה, כיון שבכל זאת מסרתי נפש על המקום הזה... ורבי אליעזר יהודה היה מופתע לראות כזה בן אדם... רבי שמעון בנה ישיבה בכל כוחותיו, וכזו ישיבה, אבל הבחורים צריכים ראש ישיבה יותר טוב, ואם יש כזה דבר - אז אני עוזב את המקום!...

במצוותיו ולא בשכר מצוותיו. מה שיהיה יותר תועלת בדף גמרא. אך בגשמיות - ראינו שחייד קודמין כמו שפסקו היעבי"ץ והגר"מ פיינשטיין.

צריך לשמוח בהצלחת השני

וכעת נמשיך לפשט הרביעי (והוא חידוש גדול!)

מה היה פה, מה היתה התביעה על תלמידי רבי עקיבא?... עיניהם צרה זה בזה. וצריך להקדים יסוד של הגרש"ש, וכן אמר לנו רבי מאיר חדש, **תורה ניתנה לכלל ישראל ולא ליחידים**. וכ"ה במכתב מאלהו.

ולכן, הוסיף ר' מאיר, כתוב 'יוחן שם ישראל נגד ההר', כאיש אחד בלב אחד, כי אם לא היה כזה מצב - לא היה אפשר לתת את התורה. תורה נותנים לכלל ישראל - יחד. ברגע וכל אחד עינו צרה בתורתו של חבירו זה לא כלל ישראל, אז זה לא מטבע של תורה.

אבל עדיין... למה הם התחייבו מיתה?... יש דבר נורא. כתוב בפסוק (משלי ח, לו) משנאי - אהבו מוות. השערי תשובה (שער ג' אות ק"ס) כותב, עוד יש כתות שאין להם חלק לעולם הבא, ואחד מהם זה כת שונאי ה'. 'יוענין שונאי ה' נמצא לפעמים גם באנשים שעושים את המצוות, ונוהרים מכל עבירה במעשה ולשון. נורא. **אם נפשם רעה, ובקרב לבם יקשה להם כשחברייהם עוסקים בתורה - והרע בעיניהם בהיות בני אדם עובדים את ה' ויראים מלפניו, קשה לו לראות איך השני מצליח...**

"כאשר תאמר על האיש אשר לא יחפץ שיכבדו בני אדם את המלך ושיעבדוהו, כי הוא שונא את המלך. וכל שכן אם הוציאו מחשבתם אל הפועל שהם מניאים את לב בני אדם מעסק התורה ומן המצוות - **כי הם שונאי השם!** וכבר אמר הכתוב משנאי אהבו מוות.

לא להיות מזיק

כל אחד מהדברים שראינו היום מראה לנו - וזה פשוט ככה, שהיבין אדם לחבירו כל כך חשוב בימים האלו.

אני רוצה להגיד לכם, יש שתי סוגים, יש בין אדם לחבירו כמו שבי"ה הישיבה מצטיינת בזה. אבל יש עוד דבר, שבלי כוונה רעה ובלי מחשבה לא טובה, והוא 'מזיק' ממש וצריך מאד להשתדל לכל הפחות לא להיות מזיק. כי על מזיק - משלמים הרבה.

אם אחד יכול לדבר במסדרון ולהפריע לאחרים לישון, ולמחרת בחור בא ומתאונן, לא יכלתי ללמוד, היה קשה לי להתרכז, כי דברו במסדרון. וכן לפעמים בחור בא מאוחר ומדליק את האור בחדר, ומפריע לחבריו לישון... או שבחורים לא נוהרים בניקיון הישיבה... זה מוציא את הטעם הטוב, ומחלל שם שמים, זה משנאי.

רובם ככולם מדברים אליהם על בין אדם לחבירו במדרגות הגבוהות, כמו שיודעים כולם שזה ה'מסורת' שהנחיל מרן רה"י זיע"א פה בישיבה - במסירת נפש. אבל להיזהר לכל הפחות לא להפריע... ולהפריע זה גם בחור שמאחר לסדר, כי אחרים לומדים ממנו להקל

וזה גורם רפיון וזלזול בסדר. ובעיקר בימים האלו, וכמו שכולם יודעים שב'אלול' נזהרים, גם באלול של שבועות - יום הדין של תורה - צריך להיזהר יותר ויותר.

סוד ההצלחה בתורה

אנחנו יודעים תמיד שיש קשיים ונסיונות.

הראו לי שני דברים בריטב"א שהם יסוד ההצלחה! דברים יסודיים... הריטב"א בכתובות (עה, א) מפרש את דברי הגמרא, שבני ארץ ישראל הם יותר מבני בבל, כמש"כ "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון" - פירוש, אורא מחכים ליה, (וכמש"כ בבבא בתרא קנח, ב) וזוכה בה בשיבתה, והיינו דהדר אמר אביי, "יחד מינייהו עדיף כתרי מיני", משום זכות הארץ, אבל, אמר רבא, כי סליק חד מינן להתם, כאשר אחד מגיע מבבל לארץ ישראל, הוא שווה כמו שניים מבני ארץ ישראל. ולמה? אומר הריטב"א ב' פשטים: א. שיצא מטומאת ארץ הגויים, ונכנס תחת כנפי השכינה. ב. כשאדם לומד חוץ למקומו, הוא קובע תלמודו יותר, ומצליח לפי שאינו מתבטל.

ונראה את יסודות המהפך שכשהיו בבבל היו רק חצי מאלו שבא"י וכשהגיע לארץ נהיו כפול מהם, עד שמביא הריטב"א שר' ירמיה כשהיה בבבל לא ידע מאי קאמרי רבנן, וכשהגיע לא"י בזמן מועט הצליח בתלמודו עד שקרי לן בבלי טפשיא וכו', וזה ראייה דכי סליק חד מינן התם מצליח הרבה, ועדיף כתרי מינייהו.

ויסוד ראשון מביא הריטב"א, לפי שיצא מטומאת ארץ הגויים ונכנס תחת כנפי השכינה, ויסוד הדברים לכאן ככל שיותר קשה על האדם כך מקבל יותר ס"ד וכלים להצליח [והוא ע"ד מה שאחז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד ופי' בתומר דבורה לפי שהוא צריך הרבה ללחום כנגד יצרו טבעו ורצונותיו].

פעם המשגיח הרב וולבה אמר שיחה לאברכים צעירים והציב שאלה מקדימה, אם היו מעמידים לפניך שתי אפשרויות: או לקום בבוקר ולזכות למתיקות גדולה, אני זוכה להיות עבד ה'.!... אתה רץ לתפילה, ואתה נהנה בסדר, ומרגיש ממש כמלאך ה' צבקות. או - להיות כמו שאנחנו היום, נאבקים על כל דבר... מה היית מעדיף?... שאל הרב וולבה. נו... ודאי להיות מלאך. אך הרב וולבה הביא את הזוהר, (רעיא מהימנא פרשת תולדות) שכאשר ביטלו את היצה"ר של עבודה זרה, אמר אחד לשני, בא ונבטל גם את היצר הרע של עריות, ואמר לו חס ושלום, דאם לא כן - חדוותא דשמעתתא מנלך. לכל מלחמה צריך כלי מלחמה וככל שהמלחמה קשה יותר צריך כלים יותר עוצמתיים. וללחום כנגד יצרא דעריות הוא ה'חדוותא דשמעתא', ואם זה יפסק נפסיד את עיקר מתיקות התורה.

וכבר הביא פ"א הגרי"א ווינטרויב זצ"ל (- כמדומה את סדר הדורות) שביום שהתבטל יצרא דע"ז נפסקה הנבואה, והיינו כהנ"ל.

ועיין כלי יקר בפרשתנו - פ' אמור (כג, טז) בקטע המתחיל והיו בבי' הלחם החמץ אשר היצה"ר נמשל בו וכו' לפי שבמקום שהתורה מצויה שם אין היצה"ר יכול להזיק כארז"ל (קידושין ל, ב) אמר הקב"ה בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין דהיינו התורה, ואלמלא היצה"ר לא היה הקב"ה מוריד התורה מן העליונים אל התחתונים, כי בטענה זו נצח משה רבינו את המלאכים כשאמרו לפני הקב"ה חמדה גנוזה יש לך וכו' ואתה רוצה ליתנה לבי', והשיב להם משה כלום יש יצה"ר ביניכם (שבת פח, ב - פט, א) ור"ל שהיה צורך ליתן התורה אל התחתונים כדי ליתן להם תבלין על היצה"ר הכרוך בהם למלא חסרונם וכו', ע"כ.

וא"כ כל כמה שאדם יותר עומד מול קשיים וניסיונות, הנה הוא מקבל יותר כלים עוצמתיים שיהיה לו אפשרות לעמוד מולם, והם הם אשר מגדלים האדם, וכמו שמבואר בזה"ק שנסיון הוא מל' נס להתנוסס.

והיסוד השני שהשריש בנו הריטב"א, אדם שנמצא ולומד ליד הבית - כאשר הכל סמוך ונראה... וגם יש לו אפשרות ליסוע מהר לביתו - יותר קשה להצליח. אך כאשר באים מבבל לארץ ישראל - אין לו פה שום דבר לעשות מלבד לשבת וללמוד. לכן הרבה ישיבות שהיו במקומות מרוחקים - שלא היה מה לעשות שם חוץ מללמוד - - - הצליחו! כדי להצליח - צריך לעזוב את הכל. [וע"ע על דרך זה דברים נפלאים בתפארת ישראל עמ"ס אבות (פד, יד) 'הוי גולה למקום תורה' בבעז שם].

סיפר רבי משה קפלן שהוא היה לומד יחד עם הגר"צ פלמן, וסיפר כשהגר"צ הגיע לכולל, הוא הוציא מהכיסים שלו את כל מה שהיה שם, ארנק וכדו', ושם בצד. וכך התחיל ללמוד, בלי שום דבר בכיס. וכששאל אותו לפרש הענין, אמר לו רבי בן ציון, כשאני לומד אני צריך להרגיש מנותק מהעולם. אין לי שום דבר בכיס. רק אני והדף גמרא. ולכן הוא זכה להיות רבי בן ציון פלמן...! וזה גם מה שהיה רבינו מרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, חוץ מדף גמרא אין כלום. יצא כעת ספר של עץ חיים מבאבוב. והוא מספר על מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שרבי חיים לפני עשרים שנה - נתן להם שש מאות חמישים שאלות (!) שנוגעות לגמרא מסוימת, אבל זה נמצא במקומות אחרים ברחבי הש"ס, וצריך למצוא איפה זה... הם ישבו לכתוב את התשובות. ורבי חיים אמר להם מי שיודע לענות אפילו על חצי מהתשובות - הוא יהודי תלמיד חכם וצריך לקום בפניו...! אגב, יש בחינות של כולל ש"ס יידן, והם עושים זאת בכל מיני מקומות. באו פעם לישיבת "דעת אהרן" של הגר"ר ניסן קפלן, ויש שם את הגר"ר רפאל שמואלביץ מראשי הישיבה, שהוא עילוי גדול. והוא שאל אותם איפה יש גמרא שנוגעת לפסח, ולא מופיעה אף פעם בפסחים, רק בנויקין?... על כל השאלות - הם ענו מיד. פה הם הוצרכו לחשוב רגע... ולבסוף מצאו, הקדש, חמץ, ושחרור - מפקיעין מידי שעבוד... זה רגעיים גדולים, ואספר עוד סיפור אחד:

שמעתי מהגאון רבי משה ברמן, (אחיין של הגר"ח זצ"ל) והוא סיפר לי בשם אומרו, שבאו אל רבי חיים מליקווד אברכים עם מחברות, במה העניין? יש סיפור ידוע שפעם רבי חיים מבריסק נסע עם החפץ חיים, ופתאום הגיע איזה משכיל ושאל בזלזול, למה רוב הבעיות שבש"ס לא נפשטו? רבי חיים חשב כמה דקות, ואמר - זה לא נכון. הרוב נפשטו! והח"ח מאד התפעל מזה, איך שהוא ידע תוך כמה דקות. והביאו לו את המחברות שהם כתבו שם את כל הספיקות בש"ס שנפשטו, ואת כל הספיקות בש"ס שלא נפשטו, ואלו שלא נפשטו יותר הרבה... ילמדנו רבינו, מה הפשט במעשה ההוא?...

רבי חיים חייד ונהנה... תביאו את המחברת של הספיקות שלא נפשטו, ביקש. הביאו לו והוא ישב איתם בחיך ואמר להם, הבעיא הזו - לא נפשטה במקום, אבל זה נפשט בגמ' אחרת. וזה - לא נפשט במקום, אבל כתוב בריטב"א שזה כן נפשט. וזה - גם כן, נפשט במקום אחר... כך הוא עבר איתם עד הסוף. ולבסוף נשארו כמה ספיקות יותר שנפשטו מהספיקות שלא נפשטו...!!! איך מגיעים לזה???... הוא עזב את הכל. לא היה לו בראש שום דבר אחר.

אחד מבבל - הוא חצי מבני ארץ ישראל, אך כשהוא מגיע לא"י - הוא נהיה כפליים! פי ארבע!!! ולמה? אומר הריטב"א בפשט השני, כי אין לו מה לעשות פה חוץ מללמוד. "אחת" שאלתי ורק אותה אבקש... שבת... וזה התפקיד בזמן הזה, כך זוכים לכתר תורה, וכך זוכים ליום דין של תורה, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים!!!

לע"נ

הרבנית רבקה מייטע ע"ה
בת הרה"ג ר' אברהם ישראל מרדכי ז"ל
א"ח להגה"צ רבי חיים טודרס הרשלר זצ"ל
נלב"ע ג' אייר
תנצב"ה

לע"נ

האשה הצדקנית מרת רחל גליס ע"ה
בת הרה"ג ר' יוסף סובל שיבדלחט"א
נלב"ע ג' אייר תשפ"ב
תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com